

POLSKA

● Aktualne dane o bezdomności

W Polsce brak jest systemowej strategii zbierania danych o bezdomności na poziomie krajowym. Spisy Powszechne z lat 2001 i 2011 obejmowały kwestie związane z bezdomnością, jednak obecne w nich były znaczne ograniczenia metodologiczne i definicyjne.

Ponadto, polskie Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej gromadzi roczne statystyki pomocy udzielanej przez ośrodki pomocy społecznej, w tym dotyczące pomocy osobom bezdomnym. Dane z roku 2017 obejmowały 18 135 osób, którym udzielono schronienia (ETHOS 2.1 i 3.1) oraz 40 011 osób, które otrzymały zasiłki pieniężne z tytułu bezdomności.

Od 2011 r. Ministerstwo przeprowadza co dwa lata badanie liczby osób bezdomnych. Środowisko organizacji społecznych zgłasza jednak liczne zastrzeżenia do metodologii badania i kwestionuje jego wiarygodność. W badaniu przeprowadzonym w lutym 2017 r. zidentyfikowano 33 408 osób bezdomnych, w tym 6 508 zamieszkujących w miejscach niemieszkalnych (ETHOS 1) oraz 26 900 w noclegowniach i schroniskach (ETHOS 2.1 i 3.1).

Roczne dane statystyczne pomocy społecznej wskazują, że po szczycie, który miał miejsce w latach 2013-2014 (ponad 45 000 osób rocznie korzystało wówczas z zasiłków pieniężnych z tytułu bezdomności), do roku 2017 liczebność osób populacji osób bezdomnych powoli spadała. W sytuacji braku jakiegokolwiek krajowej strategii rozwiązywania problemu bezdomności, zjawisko to może być wyjaśniane kombinacją pozytywnych czynników makroekonomicznych, wzrostu absorpcji środków UE w projektach społecznych oraz wdrożonego w 2016 r. programu Rodzina 500+.

Więcej informacji dostępnych jest w opracowanym przez FEANTSA Profilu Krajowym dla Polski 2018:

<https://www.feantsa.org/en/countryprofile/2016/10/19/country-profilepoland?bcParent=27>

Całkowita populacja 1 stycznia 2017 r.: 37 972 964 osoby

Siła nabywcza wg PKB per capita w 2017 r.: 70 (UE28 = 100)

Liczba osób bezdomnych: 33 408 w 2017 (szacunkowo)

Odsetek gospodarstw domowych doświadczających ubóstwa: 15%

Sources: Eurostat/EU-SILC 2017 & FEANTSA

Narodowy Program Mieszkaniowy wdrożony pod koniec 2016 r. określa cele w zakresie redukcji zjawiska bezdomności, jednak proponowane w programie rozwiązania szczegółowe są według opinii sektora pozarządowego przeciwne do określonych zamierzeń. Program wciąż skupia się na rozwoju systemu placówek zbiorowego zamieszkania świadczących schronienie interwencyjne, zamiast na reintegracji osób bezdomnych opartej o usługi mieszkaniowe. Program nie wskazuje również narzędzi finansowych niezbędnych do rozwoju infrastruktury usług dla osób bezdomnych.

W Polsce alarmująco wzrasta długość epizodów bezdomności. W 2017 r. około jednej czwartej populacji osób bezdomnych pozostawała w bezdomności od co najmniej dziesięciu lat.*

● Sytuacja na rynku mieszkaniowym w Polsce

W Polsce, w roku 2017, 84% populacji było właścicielami mieszkań (11,1% z kredytem hipotecznym, 73,1% bez kredytu), zaś pozostałe 16% stanowili lokatorzy (4,3% najmowało mieszkania po cenie rynkowej, 11,5% korzystało z obniżonej ceny najmu lub wynajmowało mieszkania nieodpłatnie).*

Według Spisu Powszechnego z 2011 r., 10,7% zasobu mieszkaniowego było najmowane po obniżonych cenach, w tym 5,7% stanowiły mieszkania socjalne i komunalne, 2,1% spółdzielcze, a 1,2%

– mieszkania należące do przedsiębiorstw zarządzanych przez Skarb Państwa. Popyt mieszkaniowy w Polsce stale wzrasta wskutek korzystnej sytuacji ekonomicznej kraju, wzrostu płac, spadku bezrobocia oraz rekordowo niskich stóp procentowych. Jednocześnie, niska podaż, wysokie ceny usług budowlanych oraz zmiany w publicznych programach mieszkaniowych doprowadziły do ponownego wzrostu cen mieszkań obserwowanego od 2014 r. Tym niemniej, w największych miastach ceny wciąż pozostają poniżej rekordowych poziomów, które poprzedziły recesję 2008 r. W latach 2004-2007, bańka mieszkaniowa w Polsce zasilana była napływem inwestycji spowodowanych wstąpieniem do UE, jak również niskimi stopami procentowymi i powiększaniem się rynku kredytów hipotecznych. Po recesji polski Złoty mocno stracił na wartości, w związku z czym kredyty hipoteczne, często denominowane w walutach obcych, stały się trudne do spłacenia.

W styczniu 2018 r. zakończył się Program „Mieszkanie dla młodych, co spowodowało spadek sprzedaży w sektorze tanich mieszkań. Program uruchomiony w 2014 r. miał pomagać osobom do 35 roku życia, zarówno samotnym, jak i w rodzinach, w kupnie pierwszego mieszkania.

Nowy rząd Prawa i Sprawiedliwości zastąpił go w 2016 r. Narodowym Program Mieszkaniowym kładącym nacisk na budowę tanich mieszkań na wynajem, jednak z zachowaną opcją wykupienia mieszkania.* Oprócz zastrzeżeń dotyczących ograniczania możliwości przeciwdziałania zjawisku bezdomności, Narodowy Program Mieszkaniowy i powiązane z nim rozwiązania legislacyjne są również silnie krytykowane za rozluźnienie ochrony praw lokatorów i wprowadzenie narzędzi ułatwiających eksmisje.

W roku 2018 ogłoszony został pierwszy w Polsce konkurs na projekty z zakresu Housing First (Mieszkanie Najpierw) finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego z alokacją finansową w wysokości 45 milionów złotych. Projekty realizowane będą w okresie 2019-2023.*

Można więc powiedzieć, że polskie programy tanich i socjalnych mieszkań już skorzystały z planu inwestycyjnego Junckera.*

*28

Eurostat 2017.

*29

<https://www.globalpropertyguide.com/Europe/Poland/Price-History>

*30

FEANTSA's Country Profile for Poland 2018, available at: <https://www.feantsa.org/en/country-profile/2016/10/19/country-profile-poland?bcParent=27>

*31

To find out more: https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/katainen/announcements/investment-plan-europe-eib-and-bgk-establish-investment-platform-social-and-affordable-housing_en

● Kluczowe statystyki dotyczące zmian w zakresie wykluczenia mieszkaniowego 2007-2017

Całość populacji			
Wskaźnik	2017	Zmiana 2007 do 2017	Zmiana 2016 do 2017
Nadmierne obciążenie kosztami zamieszkania	Całość: 6,7% Ubodzy: 30,4%	Całość: -36% Ubodzy: -8%	Całość: -13% Ubodzy: +3%
Całkowity koszt zamieszkania wyrażony w parytecie siły nabywczej (€ PPP/m-c)	Całość: € 320,4 PPP/m-c Ubodzy: € 257,2 PPP/m-c	Całość: +51% Ubodzy: +54%	Total: -4% Poor: -5%
Zadłużenie czynszowe i zaległości hipoteczne	Całość: 1.1% Ubodzy: 1.6%	Całość: -8% Ubodzy: -30%	Całość: -15% Ubodzy: -33%
Przeludnienie	Całość: 40.5% Ubodzy: 49.8%	Całość: -23% Ubodzy: -28%	Całość: 0% Poor: -16%
Złe warunki mieszkaniowe	Całość: 9.8% Ubodzy: 16%	Całość: -62% Ubodzy: -66%	Całość +4% Ubodzy: -19%
Trudności w utrzymaniu odpowiedniej temperatury w domu	Całość: 6% Ubodzy: 15.1%	Całość: -74% Ubodzy: -62%	Całość: -15% Ubodzy: -9%
Młodzi dorośli (18-24 lat)			
Wskaźnik	2017	Zmiana 2007 do 2017	Zmiana 2016 do 2017
Nadmierne obciążenie kosztami zamieszkania	Całość: 8.4% Ubodzy: 28.8%	Całość: 19% Ubodzy: -8%	Całość: +6% Ubodzy: +14%
Dzieci poniżej 18 r.ż.			
Wskaźnik	2017	Zmiana 2007 do 2017	Zmiana 2016 do 2017
Przeludnienie	Całość: 51.5% Ubodzy: 62.5%	Całość: -20% Ubodzy: -18%	Całość: 0% Ubodzy: -15%

Wskaźniki cenowe (nadmierne obciążenie kosztami zamieszkania, zadłużenia czynszowe i zaległości hipoteczne) pozostają w Polsce poniżej średniej europejskiej pomimo 51% wzrostu cen mieszkań pomiędzy 2007 i 2017 r.

Populacja Polski cechuje się jednak jednym z

najwyższych w Europie wskaźników przeludnienia i złych warunków mieszkaniowych (wskaźniki te spadły jednak nieco pomiędzy 2007 i 2017 r.) Wskaźnik przeludnienia dotyka w szczególności dzieci – 62,5% dzieci poniżej progu ubóstwa żyje w przeludnionych mieszkaniach.

